

Krig är fred, tvång är omtanke

| av Bengt Ludvigsson

Samhället är inte detsamma som staten, utan mycket mer. Det är viktigt att inte blanda samman begreppen eftersom det får politisk betydelse hur verkligheten beskrivs.

Och vänsterns nyspråk hotar friheten.

Idet av George Orwell omskrivna landet Engsoss gällde att "Krig är fred. Frihet är slaveri. Okunighet är styrka."

Orwell gav i 1984 uttryck för sin fruktan för en totalitär utveckling, men hans beskrivning av ett nyspråk i maktens tjänst är ändå i allra högsta grad relevant för situationen i demokratin Sverige, där man ständigt påminns av högskattestatens företrädare om att välfärd är detsamma som offentlig sektor, att samhället är staten och att skattesänkningar är subventioner.

BEGREPPEN OMDEFINIERAS

Socialdemokraterna har inte bara lyckats med att bygga upp den största politiska sektorn i den fria delen av världen, utan har också framgångsrikt lagt beslag på centrala delar av det svenska språket. Metoden är en medveten omdefiniering av viktiga begrepp.

Positivt laddade ord har gjorts synonyma med offentliga insatser. Ett bra exempel är det kommunala skatteutjämningsystemet, det vill säga den statliga extras katt som medborgarna i vissa kommuner har att betala, som uppkallats efter den folkkäre hjälten Robin Hood. Att Hood inte bara tog pengar från välbärgade privatpersoner, utan också lade ned mycket kraft på att ta tillbaka och dela ut en del av den skatt som staten tvingat av medborgarna låtsas man naturligtvis inte om.

Ord som innebär minskat offentligt inflytande beskrivs som något avvikande, onormalt eller obehagligt. Sänkta bidragsnivåer i de skattefinansierade transfereringssystemen framställs som att "skära i välfärden". Att minska skatten med några tusen kronor för personer som betalar hundratusentals kronor i skatt varje månad "ökar orättvisorna i samhället". Att göra låginkomsttagare med heltidsarbeten bidragsberoende genom att kräva dem på 60 procent av inkomsten i skatt och sedan ge tillbaka en del i olika former av bidrag beskrivs som att "visa omtanke".

NYSPRÅK

Detta uttalas inte bara av politiker och debattörer med vänstersympatier, utan också av journalister, läroboksförfattare, lärare, programledare i TV och radio och i lunchrummen på de flesta arbetsplatser. Propagandan har varit ytterst framgångsrik. Nyspråket har blivit standard.

Betydelsen av ett ord avgörs, hur mycket Svenska Akademiens ledamöter än protesterar, i första hand av hur människor använder det. Det är uppenbarligen det som socialdemokraterna förstått och utnyttjat. När såväl de flesta politiker som media använder ordet med dess nya betydelse är det bara en tidsfråga innan det också i folkdjupet fått just den betydelsen.

Den liberale förkämpan av idag har således inte bara att kämpa mot samtidens socialister, utan också mot flera decenniers socialistisk språktradition. Att argumentera för ökad personlig frihet, är ju på etablerat nyspråk detsamma som att vilja minska välfärden, visa mindre omtanke och öka orättvisorna i samhället.

Alltför få vågar eller orkar ta denna dubbla strid, vilket naturligtvis ytterligare stärker den stora statens sak. Den som dominerar den strategiska höjden som språket utgör får således kontinuerlig hjälp med att stärka den egna positionen av de politiska motståndare som inte förmår utmana gällande språkliga konventioner.

"Välfärd" används idag långt in i det borgerliga lägret synonymt med skattefinansierade verksamheter (främst handlar det naturligtvis om "vård, skola och omsorg"). Som om inte tryggheten som följer av att ha ordentligt med pengar sparade på banken skulle vara välfärd. Som om inte gemenskapen i den frivilligfinansierade föreningen skulle vara välfärd. Som om inte människor i allmänhet mycket bättre än politiker skulle kunna avgöra vad som verkligen är välfärd för just dem.

SAMHÄLLE OCH STAT BLANDAS

En av de mest grundläggande begrepps-förfalskningarna är utan tvekan den synonyma användningen av "samhälle" och "stat". Offentliga åtaganden beskrivs i tid och otid som "samhällets" ansvar. Vad "samhället" – det vill säga något som egentligen är ofantligt mycket större än det offentliga – skall svara för har därmed listigt gjorts till en fråga som skall avgöras i politiska församlingar. Gränsdragningen mellan offentlig och civil sektor blir i bästa fall suddig. I värsta fall dras överhuvudtaget ingen gräns. För staten är ju samhället.

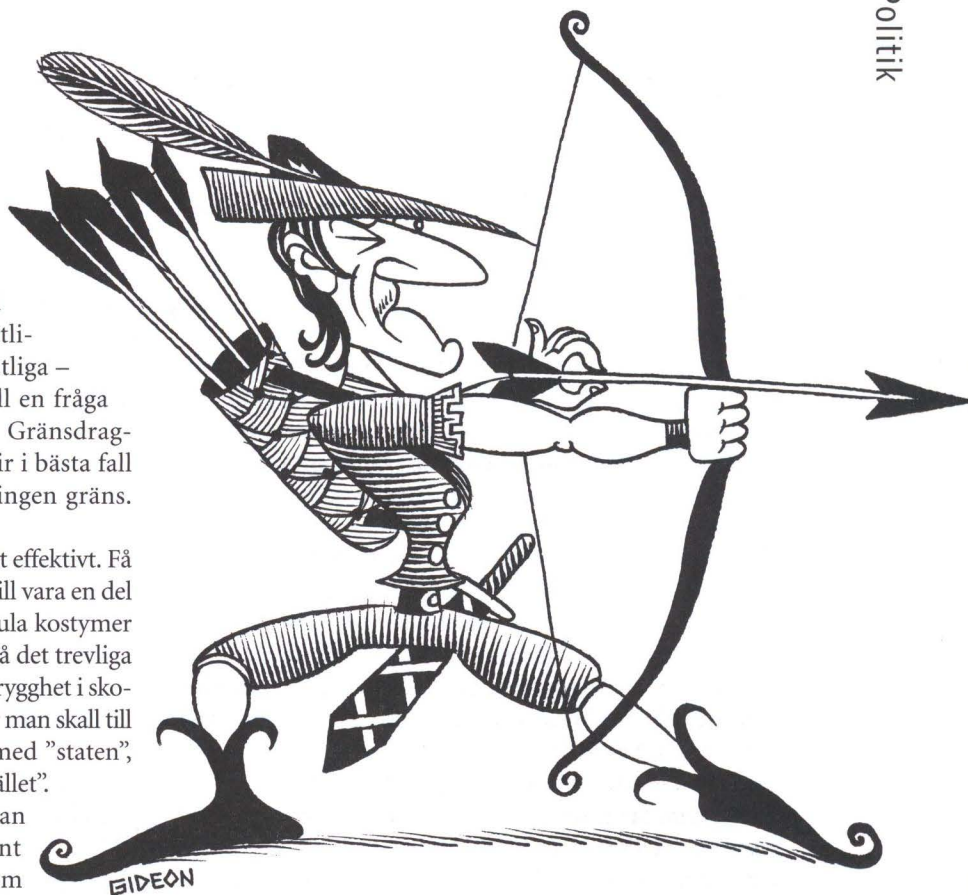
Detta bedrägliga språkmissbruk är mycket effektivt. Få definierar sig som en del av staten, men alla vill vara en del av samhället. Staten är trista politiker med fula kostymer och svåra ord. Samhället är mormors plats på det trevliga ålderdomshemmet med havsutsikt, barnens trygghet i skolan och att tunnelbanan går enligt tidtabell när man skall till jobbet. Få vill vara alltför mycket kompis med "staten", men nästan ingen vill vara ovän med "samhället".

Att vara mot en del av det staten gör kan de flesta vara, men att protestera mot sådant som "faktiskt är samhällets ansvar" och "som hela samhället tjänar på" är ofta väsentligt värre. Bäst att falla in i ledet. Man vill ju inte vara mot "samhället". Problemet är bara att man på det sättet legitimerar storebrors rätt att utforma samhället enligt statens, dvs den politiska majoritetens, önskemål.

Att staten, inte den enskilda människan, är samhälls-givna utgångspunkt brukar bland annat manifesteras genom att skattesänkningar kallas för "att stödja" människor eller företag. Ett tydligt exempel är förslaget om lägre skatt för hushållsnära tjänster som inte bara nedsättande brukar kallas för "skatt på pigjobb", utan dessutom allt som oftast för "subventioner". Att benämna det "skattesubventioner" hade varit en sak, då det ju faktiskt i teknisk mening handlar om att sänka skatten för en viss typ av verksamhet, men att reservationslöst kalla det för att subventionera verksamheten är helt befängt när det i själva verket handlar om att minska den summa som den enskilde tvingas att betala.

OCKSÅ SAF

Sådant fundamentalt felaktigt språkbruk förekommer dessvärre inte bara på Aftonbladets ledarsida, utan också i hyggligt marknadsliberala publikationer, till exempel SAF-tidningen, som i nr 26 2000 hade en stor artikel om olika sätt att sänka företagsbeskattningen med rubriken "Politiker beundrar entreprenörer – men är oense om hur de ska gynnas". Att till och med arbetsgivarnas företrädare använder sig av det socialdemokratiska nyspråket säger en hel del om dess utbredning.

Den logiska konsekvensen av att jämställa sänkta skatter med "stöd" eller att hävda att den som får sänkt skatt "gynnas" är att allt under 100 procent av BNP som staten inte tar in som skatt är att betrakta som eftergifter till medborgarna. Det är med ett sådant synsätt inte den enskilde som betalar till det offentliga för att få vissa uppgifter utförda, utan staten som, där den vill, delar med sig av sina medel till den enskilde.

MAKT BLIR RÄTT

I förlängningen riskerar en sådan samhällssyn att undergräva hela den liberala demokratiuppfattningen. Politik blir på allvar detsamma som att vilja. Och makt blir rätt.

Med ett sådant synsätt finns egentligen ingen gräns för hur stor staten kan bli eftersom staten har ett värde i sig, bortom det värde den innebär för varje enskild människa. Om det idag mycket svaga grundlagsskyddet för den privata äganderätten är en eftergift, vad är då nästa eftergift i en framtid då den politiska majoriteten bestämmer sig för att ytterligare minska sitt "stöd" till den civila delen av samhället? Rätten att starta ett företag? Rätten att yttra sig fritt? Rätten till liv? Och hur enkelt kan inte en eftergift upphöra?

Även om ett totalitärt språkbruk naturligtvis inte behöver leda till en totalitär stat finns det ingen som helst anledning att förhålla sig passiv till en retorik som indikerar att staten inte skulle finnas till för människor, utan att det motsatta gäller. Om man tror att språket

betyder det allra minsta finns all anledning att protestera högljutt och ägna kraft åt att visa varför vänsterns språk rymmer ett djupt förakt för den enskilda människan.

Det gäller redan etablerat nyspråk, men också de nya ord som propagandamaskinerierna ständigt riktar in sig på att lägga beslag på.

I valrörelsen 1998 var "omtanken får du tillbaka" en vanligt förekommande slogan i det socialdemokratiska valmaterialet. Budskapet som kampanjmakarna ville förmedla var att den som betalar skatt får något tillbaka av staten, nämligen omtanke. Indirekt är kampanjtexten självfallet menad som ett stöd för den stora svenska staten med världens högsta skatter. Något som ordet "omtanke" definitivt inte brukar förknippas med.

I valfri svensk ordbok ges två olika betydelser; antingen (1) egen ansträngning för att förstå och hjälpa människor, eller (2) noggrann och eftertänksam planering (ej offentlig sådan är väl bäst att tillägga). I det här sammanhanget kan vi strunta i den senare betydelsen, vilken främst är relevant då det gäller förberedelser inför en stor fest, en resa eller något dylikt.

Att visa omtanke torde för de flesta människor fortfarande innebära att frivilligt hjälpa, stödja eller visa hänsyn inför andra människor, dvs den första av de ovan angivna betydelserna. I socialdemokraternas värld är emellertid omtanke förminskat till detsamma som att betala skatt. Men hur mycket "omtanke" visar egentligen en människa som vet att hon kommer att träffas med full kraft av statens våldsmonopol om hon inte medverkar till den "omtanke" som staten har bestämt att hon skall göra?

OMTANKE FRIVILLIG

Verklig omtanke måste per definition vara frivillig. Den som avtvingas pengar som inte tydligt går till något särskilt, utan är en del av ett skattetryck som omfattar mer än halva den officiella samhällsekonomin, kan inte på grund av skattebetalningarna klassas som omtänksam. Att många – sannolikt de flesta – om de fick chansen på egen hand skulle välja att använda av sina pengar för att just visa omtanke hör egentligen inte hit. Omtanke innebär att göra ett aktivt och eget val, inte att med hot om våld avkrävas pengar.

Ibland hävdas det att det inte i första hand är den enskilde, utan staten (eller snarare de politiker som företräder staten), som är den omtänksamma aktören. Men även detta argument saknar substantiellt innehåll. Att kalla en verksamhet som bygger på tvång för omtanke

är att missbruka begreppet grovt. Visst kan en bankrånare visa omtanke genom att ge pengar till behövande, men få skulle nog komma på idén att kalla hela händelseförloppet – från vapenhotet i banken till det att ett par sedelbuntar placerats i handen på personen med akut behov av pengar för att kunna köpa mat – för "omtanke". Att då kalla en statlig process som bygger på samma princip – tvångsomfördelning – för "omtanke" är oavsett vad man tycker om fenomenet som sådant direkt inkonsekvent.

Därmed självfallet inte sagt att staten kan jämföras med en bankrånare. Demokratiska processer är något annat än kriminalitet. Det går dock inte att komma ifrån att statens och bankrånarens tillvägagångssätt för att rekvirera resurser är likartat. Just därför borde denna verksamhet inte ses som något mer än vad Tocqueville kallade det demokratiska styret – ett nödvändigt ont.

Tvång kan aldrig med en liberal utgångspunkt i sig självt vara något gott, eftersom det per definition innebär att inskränka andra människors frihet. Att tvång ibland är nödvändigt är en helt annan sak. Man måste skilja på äpplen och päron. Bara för att det är moraliskt godtagbart för en enskild soldat i en försvarsarmé, torde det ju knappast vara förknippat med någon större glädje att behöva döda människor som tvingats ut av en främmande regim för att invadera ett annat land.

I botten ligger insikten att det inte finns något perfekt samhälle. Att låsa in människor som begått kriminella handlingar i fängelser är inte något perfekt system – bland annat eftersom det ofrånkomligt innebär att en del oskyldiga människor kommer att berövas sin frihet och eftersom det alltid kommer att ligga mer eller mindre godtycke bakom vilka straffsatser som skall gälla – men det är onekligen det bästa system för att bekämpa människors kränkningar av andra människor som vi känner till hittills.

ALLA GODA GÅVORS GIVARE

Att som socialdemokraterna ensidigt fokusera på de gåvor staten ger, utan att låtsas om att allt som staten ger innebär att man måste tvinga av andra människor resurser, undergräver respekten för den privata äganderätten. Nationalekonomen Knut Wicksell, som verkade i slutet av 1800-talet och början av 1900-talet, hade onekligen en poäng, då han föreslog att alla beslut i landets parlament skulle kopplas till konkreta statsutgifter för att dessa inte skulle riskera att skena iväg utan att medborgarna hade koll på var deras skattepengar går.

"Få vill vara alltför mycket kompis med "staten", men nästan ingen vill vara ovän med 'samhället'."

Huruvida Wicksell – som kallade sig själv socialdemokrat – förutsåg vad som komma skulle kan diskuteras, men klart är att en sådan ordning hade omöjliggjort den brandvägg som idag existerar mellan statens inkomst- och utgiftssida. Intäktssidan, det vill säga det obehagliga tvånget, har under mer än ett halvt sekel successivt förts bort från den politiska agendan genom att politiker bjudit över varandra med generösa stöd till olika grupper i samhället. Att budgivningen finansierats med pengar som man hämtat in från människor med tvång har alltför få haft intresse eller tillräckligt med mod för att tala om.

Att så få talat (och talar) om det statliga tvånget gör att dess omfattning allt mer setts som något relativt ointressant och har gjort det väsentligt svårare att få gehör för en politik som ser det som en viktig målsättning att i sig minimera tvångets omfattning. Vem bryr sig om de få som reser invändningar mot statens intäktssida när nästan all politisk debatt handlar om hur statens utgifter skall fördelas?

INGA GENVÄGAR

Därför finns det heller inga genvägar om man vill förändra den politiska debatten. Bara genom att gå på gång återkomma till och argumentera för att det i sig är ytterst olyckligt att behöva idka tvång mot sina medmänniskor kan fokus flyttas. Att peka på att välfärdsstaten inte klarar sina åtaganden – att världens högsta skatter inte på långa vägar ger världens bästa välfärd (i ordets egentliga betydelse) – är minst lika viktigt för att bryta upp den socialdemokratiska hegemonin, men räcker inte om målsättningen är att förankra en frihetlig människosyn hos många fler än idag.

Om det skall finnas någon rimlig chans att förändra den kollektiverade svenska folksjälen måste människors självbestämmande lyftas fram som ett egenvärde, inte som ett värde bland andra. Det måste också göras mycket tydligt att staten aldrig kan ersätta mänskliga relationer.

Staten kan bevisligen ge stora mängder ekonomiskt stöd, men kan aldrig ersätta den trygghet och samhörighet som finns mellan människor i familjer, vänskapsrelationer och andra frivilliga gemenskaper. Bara människor kan ge omtanke.

Att kalla den offentliga resursomfördelningen för omtanke är dessutom en förörlämpning mot alla de som visar verklig omtanke genom att frivilligt ge bort tid, egen medmänsklighet eller egna pengar för att hjälpa andra människor.

Frivilligarbete som syftar till att hjälpa fattiga människor brukar inte vara särskilt populärt i vänsterkretsar,

eftersom den verkliga omtanken uppenbart konkurrerar med de offentliga lösningarna och därmed riskerar att försvaga det politiska inflytandet över människors liv. Det var knappast någon slump att Margot Wallström, som socialdemokratisk socialminister i mitten av 90-talet, använde nedsättande omdömen om frivilligt uppsatta soppkök. Sådana signaler ju att staten trots höga skatter misslyckats med att förhindra fattigdom – och att man inte klarat av att ge den ”omtanke” som behövs.

Istället för att välkomna medmänskligheten döms den ut. ”Offentlig omsorg eller ingen omsorg” förefaller vara parollen för dem som ser individens och familjens socialisering som 1900-talets stora politiska landvinningar. Detta trots att den offentliga omsorgen så uppenbart visat sig vara otillräcklig. Att hjälpa andra bör enligt de som talar nyspråk inte ses som en enskild angelägenhet, utan som något man alltid skall rösta om.

Kampen om språket kan tyckas som en futtig detalj i ett samhälle där människor klås på två tredjedelar av sina inkomster och staten lägger sig i det mesta, men är i själva verket något mycket grundläggande. Den som dominerar den kommandohöjd som språket utgör kommer alltid att ha ett stort försprång gentemot sina politiska motståndare.

Den som är tveksam till detta påstående bör fundera över hur moderaternas mycket etablerade frihetsbudskap skulle stå sig om socialdemokraterna fortfarande, som var fallet då det förra seklet var ungt, skulle ha förstatning på ordet ”frihet”. Så är det dessbättre inte. Och så borde inte heller vara fallet med begrepp som välfärd, omtanke och solidaritet, som alla egentligen hör hemma i det frivilliga samspelet mellan människor – inte i propagandan för fortsatt höga skatter och förmynderi.

Om den politiska sektorn skall kunna minskas mer än marginellt måste etablerade sanningar gå på gång ifrågasättas. Det gäller såväl sakpolitik som språkliga missuppfattningar. Att ständigt ifrågasätta och argumentera mot det socialistiska nyspråket är därför en viktig uppgift för alla som verkar för ett friare Sverige. Om och om igen måste det sägas:

Samhället är oändligt mycket mer än staten.

Skattesänkningar är inte ”stöd”, utan att öka enskilda människors självbestämmande.

Välfärd är inte offentliga satsningar, utan en kombination av trygghet, frihet, välstånd eller annat som man själv upplever som värdefullt.

Och omtanke måste vara frivillig.

Bengt Ludvigsson (bengt.ludvigsson@moderat.se) är talsskrivare i moderatledaren Bo Lundgrens stab